

✠ J. R. R. TOLKIEN
NEDOKONČENĚ
PŘÍBEHY

ՄԻ ԿՅ ՔՅԳ Խ ՌԵՆՈՒՄ ԲՇԵ ՔԱ ԱՄՏԻՄ ՆՐԱՇՔՈ ՎՈՒՇ ԲՇՎՈՒՄ
ԸԿ Զ ՔՅԾԱԲ ԲՊԻՆՅՆ ՔԱ ՎԼԵՐԵՆՅՆ ՎՈՒՇ ԲՇՎՈՒՄ ԼԷ ԵՐՆ

J.R.R. TOLKIEN

NEDOKONČENÉ
PRÍBEHY

Númenoru a Stredozeme

Editor Christopher Tolkien
Originally published in English
by HarperCollins Publishers Ltd under the title:
UNFINISHED TALES

© The J.R.R. Tolkien Copyright Trust and C.R. Tolkien 1980
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART,
spol. s r. o., Bratislava 2006, 2012
Translation © Otakar Kořínek, 2006, 2012

ISBN 978-80-556-0628-6

OBSAH

Úvod	9
------------	---

PRVÁ ČASŤ: PRVÝ VEK

I O TUOROVI A O JEHO PRÍCHODE DO GONDOLINU	27
Poznámky	61
II NARN I HÎN *HÚRIN Príbeh Húrinových detí 67, Húrinove a Morgothove slová 76, Túrinov odchod 78, Túrin v Doriathe 86, Túrin medzi štvancami 95, O trpaslíkovi Mímovi 106, Túrinov návrat do Dor-lóminu 115, Túrinov príchod do Brethilu 120, Putovanie Morwen a Nienor do Nargothrondu 123, Nienor v Brethile 132, Glaurungov príchod 136, Glaurungova smrť 143, Túrinova smrť 151 Poznámky	157
Dodatok	161

DRUHÁ ČASŤ: DRUHÝ VEK

<i>Mapa Númenoru</i>	174
I OPIS OSTROVA NÚMENOR	175
Poznámky	181
II ALDARION A ERENDIS: Moreplavcova žena	182
Poznámky	224

III ELROSOVA LÍNIA: KRÁLI NÚMENORU	229
Poznámky	235
IV PRÍBEH GALADRIEL A CELEBORNA	
<i>a lórienskeho kráľa Amrotha</i>	239
Poznámky	266
Dodatky (Dodatok A, Lesní elfovia a ich jazyk 269,	
Dodatok B, Sindarské kniežatá Lesných elfov 271,	
Dodatok C, Hranice Lórienu 273, Dodatok D,	
Prístav Lond Daer 274, Dodatok E, Mená Celeborn	
a Galadriel 278)	

TRETIA ČASŤ: TRETÍ VEK

I POHROMA NA KOSATCOVÝCH POLIACH	283
Poznámky	290
Dodatok (Númenorské dĺžkové miery)	296
II CIRION A EORL A PRIATELSTVO	
GONDORU A ROHANU	299
(i) Severania a Vozataji	299
(ii) Eorlova jazda	306
(iii) Cirion a Eorl	311
(iv) Isildurova tradícia	319
Poznámky	321
III VÝPRAVA K EREBORU	330
Poznámky	336
Dodatok	336
IV HONBA ZA PRSTEŇOM	346
(i) O ceste Čiernych jazdcov, ako ju Gandalf	
opísal Frodovi	346
(ii) Iné verzie príbehu	350
(iii) O Gandalfovi, Sarumanovi a Grófstve	358
Poznámky	362

V BITKY PRI ISENSKÝCH BRODOCH	365
Poznámky	374
Dodatok	376

ŠTVRTÁ ČASŤ

I DRÚADANČANIA	385
Poznámky	393
II ISTARIOVIA	396
Poznámky	409
III PALANTÍRY	412
Poznámky	421
Index	424

POZNÁMKA

V rozličných častiach tejto knihy bolo treba rozličnými spôsobmi rozlišovať medzi autorom a editorom, lebo komentár je nadmieru rôznorodý. Autor je v primárnych textoch vytlačený väčším písmom. Ak do niektorého z týchto textov zasahuje editor, je vytlačený menším typom písma, odsadeným od okraja (napr. s. 20) V *Príbehu Galadriel a Celeborna*, kde prevažuje editorský text, je odsadenie použité naopak. V Dodatkoch (a takisto v Ďalšom priebehu deja „Aldarion a Erendis“, s. 216 a ďalej) sú autor i editor vytlačení menším písmom a citácie autora sú odsadené (napr. str. 161-162).

Poznámky k textom v Dodatkoch sú uvedené ako poznámky pod čiarou, a nie ako číslované odkazy. Autorove vlastné poznámky k textu na určitom mieste sú vždy označené slovami. [Autorova poznámka]

ÚVOD

Problémy, pred ktorými stojí človek, zodpovedajúci za spisbu nežijúceho autora, sa riešia ťažko. Niektorí v tomto postavení sa možno rozhodnú nevydať nijaké materiály, azda okrem diel, ktoré boli v čase autorovej smrti viac-menej dokončené. V prípade nevydaných spisov J. R. R. Tolkiena sa to môže na prvý pohľad zdať správne, lebo jemu samému, mimoriadne kritickému a náročnému na vlastné dielo, by ani na um nezišlo pripustiť, aby sa aj dopracovanejšie rozprávania v tejto knihe dostali na verejnosť bez ďalšieho vybrusovania.

Na druhej strane sa mi vidí, že povaha a rozsah jeho invencie dodávajú osobitné postavenie aj príbehom, ktoré nedokončil. Bolo pre mňa nemysliteľné, aby zostal neznámy *Silmarillion*, napriek neusporiadanému stavu a napriek otcovým známym, hoci zväčša neuskutočneným zámerom toto dielo pretvoriť. Po dlhom váhaní som si ho trúfol predložiť nie vo forme historickej štúdie či súhrnu nesúrodých textov, pospájaných komentárom, ale ako dokončený a jednoliaty celok. Rozprávania v tejto knihe stoja na celkom inej pôde – spolu netvorí nijaký celok a celá kniha je iba zbierkou spisov, rôznorodých formou, zámerom, mierou dokončenosti a časom vzniku (ako aj mojím zaobchádzaním s nimi), týkajúcich sa Númenoru a Stredozeme. Argumenty pre ich vydanie, hoci menej pádne, sa však povahou v ničom nelšia od argumentov, ktoré ma podľa môjho názoru oprávňovali vydať *Silmarillion*. Tí, čo by nechceli prísť o obrazy Melkora a Uzruty, ktorí sa z vrcholu Hyarmentiru dívajú na „Yavannine pastviny a polia, ligotajúce sa zlatom pšenice bohov“, o tieň Fin-golfinovho vojska, ktoré vrhá prvý východ mesiaca na západe, o Berena, striehnuceho vo vlčej podobe pod Morgothovým trónom, alebo o svit silmarilu, ktorý sa zrazu zjavil v temnote Nel-dorethského lesa – tí, nazdávam sa, dospejú k presvedčeniu, že nedokonalosť formy týchto príbehov viac než dostatočne vyvažuje Gandalfov hlas (ktorý počujeme naposledy), keď podpíchuje panovačného Sarumana na zasadnutí Bielej rady roku 2851, alebo keď v Minas Tirithe po skončení Vojny o Prsteň opisuje, ako sa stalo, že poslal trpaslíkov na povestnú oslavu do Vrec-

kán, vynorenie Ulma, Pána vôd, z mora pri Vinyamare, Mablung z Doriathu, ukrývajúci sa „ako hraboš“ pod ruinami mosta pri Nargothronde či Isildurova smrť, keď sa dral z bahna Anduinu.

Viacere časti tejto zbierky sú rozpracovaním látky, ktorá je vyrozprávaná stručnejšie, alebo sa na ňu aspoň naráža inde. A hneď treba dodať, že mnohé v tejto knihe bude prichodiť zbytočné takým čitateľom *Pána prsteňov*, ktorí pokladajú historickú štruktúru Stredozeme za prostriedok, a nie za cieľ, za spôsob rozprávania, a nie jeho účel, netúžia ďalej bádať kvôli samému bádaniu, nechcú vedieť, ako boli organizovaní jazdci Rohanskej marky, a stačí im vedieť, že Diví ľudia z Drúadanského lesa sú tam, kde sú. Otec by to rozhodne nepokladal za chybu. V liste z marca 1955 pred vydaním tretieho dielu *Pána prsteňov* napísal:

Škoda, že som slúbil dodatky! Nazdávam sa totiž, že v oklieštenej a zhustenej forme nikoho neuspokoja. Podľa (desivého) prívalu listov, ktoré dostávam, neuspokojujú tých, čo také veci obľubujú – a je ich úžasne veľa. A naopak, tí, ktorým sa táto kniha páči len ako „historický román“ a „neobjasnené výhlady“ v ich ponímaní prispievajú k literárnemu účinku, sa s dodatkami nebudú zapodievať a urobia dobre.

Nie som si istý, či sklon brať celú vec ako akúsi obrovskú hru, je naozaj dobrý – rozhodne nie je dobrý pre mňa, lebo niečo také pokladám priam za osudovo príťažlivé. Asi je to hold zvláštnemu účinku tohto príbehu, ktorý vychádza z veľmi prepracovanej súhry zemepisu, chronológie a jazyka, že sa toľkí ľudia dožadujú holých „informácií“ či „poznatkov“.

V liste z nasledujúceho roka napísal:

... mnohí ako Vy žiadajú mapy, iní si želajú skôr geologické údaje ako miestopis, mnohí chcú elfskú gramatiku, fonológiu a ukážky. Iní chcú metriku a prozódium... Hudobníci chcú nápevy a notácie, archeológovia chcú keramiky a metalurgiu, botanici chcú presnejší opis *mallornu*, *elanoru*, *niphredilu*, *alfirinu*, *mallosu* a *ymbelmynë*. Historici chcú viac podrobností o sociálnej a politickej štruktúre Gondoru. Bežní záujemcovia žiadajú informácie o vozatajoch, o Harade, o pôvode trpaslíkov, o Mŕtvych, o Grizlovcoch a o dvoch chýbajúcich čarodejníkoch (z piatich).

Nech však máme na túto otázku akýkoľvek názor, pre niektorých ľudí, napríklad pre mňa, má hodnotu – a väčšiu než len objavenie zaujímavej podrobnosti –, keď sa dozvedia, že Věantur Númenorčan priplavil svoju loď Entulesse, „Návrat“, do Šedých prístavov za jarných vetrov roku šesťsto Druhého veku, že hrobku Elendila Vysokého postavil jeho syn Isildur na vrchole signálneho vrchu Halifirien, že Čierny jazdec, ktorého videli hobiti v hmlistej tme na druhej strane Jeleňovskej kompy, bol Khamûl, náčelník Prsteňových príšer z Dol Gulduru, a dokonca aj to, že bezdetnosť dvanásteho kráľa Gondoru Tarannona (fakt zaznamenaný v Dodatkoch k *Pánovi prsteňov*) súvisela s dosiaľ záhadnými mačkami kráľovnej Berúthiel.

Zostaviť túto knihu bolo ťažké a výsledok je pomerne zložitý. Všetky rozprávania sú vo väčšej či menšej miere a v rozličných významoch tohto slova „nedokončené“ a vyžadovali si rozdielne spracovanie. Postupne o každom z nich niečo uvediem a tu sa zameriam iba na všeobecné črty.

Najdôležitejšia je otázka „dôslednosti“, ktorú najlepšie vidieť v časti s názvom „Príbeh Galadriel a Celeborna“. Je to „nedokončený príbeh“ v širšom zmysle. Nejde o rozprávanie, ktoré sa náhle končí ako časť „O Tuorovi a o jeho príchode do Gondolinu“, ani o rad fragmentov ako v „Cirionovi a Eorlovi“, ale o základnú líniu v dejinách Stredozeme, ktorá sa nikdy nedostala do vyhranenej podoby, a už vôbec nie v písanej podobe. Zaradenie nevydaných rozprávání a ich náčrtov na túto tému si preto vyžaduje prijať tieto dejiny nie ako raz danú, nezávisle existujúcu skutočnosť, o ktorej autor „podáva správu“ (svojou „osobou“ prekladateľa a redaktora), ale ako narastajúcu a meniacu sa koncepciu v jeho mysli. Keď autor sám prestal vydávať svoje diela po tom, čo ich podrobil vlastnej kritike a porovnávaníu, ďalšie poznatky o Stredozemi, ktoré nachádzame v nevydaných spisoch, často odporujú tomu, čo je už „známe“. Nové prvky zasadené do existujúcej stavby budú v takých prípadoch prispievať skôr k histórii jeho fabulovania ako k histórii vyfabulovaného sveta. V tejto knihe som sa od začiatku pridržiaval zásady, že to tak musí byť, a okrem maličkostí, ako sú posuny v názvosloví (kde by zachovanie rukopisnej podoby viedlo k neúmernému zmätku alebo k neúmerne rozsiahlym vysvetlivkám), som neurobil nijaké zmeny kvôli dôslednosti s publikovanými dielami, ale skôr som prieběžne upozorňoval na nezhody a obmeny. V tomto smere sa

z týchto dôvodov *Nedokončené príbehy* podstatne líšia od *Silmarillionu*, kde hlavným, no nie jediným cieľom redigovania bolo dosiahnuť vnútornú i vonkajšiu súdržnosť. Okrem niekoľkých výslovne uvedených prípadov som pristupoval k vydanej podobe *Silmarillionu* ako k pevnému základu pre odkazy rovnako ako pri spisoch, ktoré vydal sám otec, a nebral som do úvahy nespočetné „neautorizované“ rozhodnutia medzi variantmi a súperiacimi verziami pri jeho zostavovaní.

Obsah knihy je skrz-naskrz rozprávačský (alebo opisný). Vyľúčil som všetky spisy prevažne filozofickej či špekulatívnej povahy o Stredozemi a Amane a tam, kde sa také niečo miestami vyskytuje, som to nerozvádzať. Pre ľahšiu orientáciu som texty rozčlenil do častí, zodpovedajúcich prvým trom vekom sveta, hoci sa nevyhnutne trochu prelínajú, ako pri legende o Amrothovi a rozprave o nej v „Príbehu Galadriel a Celeborna“. Štvrtá časť je prídavok a hádam si vyžaduje isté odôvodnenie v knihe s názvom *Nedokončené príbehy*, lebo obsahuje všeobecné a rozvláčne state, v ktorých je „príbehový“ prvok malý alebo celkom chýba. Časť o Drúadančanoch vďačí za pôvodné zaradenie príbehu o „Vernom kameni“, ktorý tvorí jeho malý úsek, a ten ma viedol k začleneniu príbehov o Istarioch a o palantíroch, keďže o ne (a najmä o ten prvý) prejavilo záujem veľa ľudí a táto kniha sa mi zdala ako vhodné miesto na priblíženie toho, čo sa dalo predložiť.

Poznámky sa môžu zdať na niektorých miestach pomerne obsídne, ale bude zrejmé, že tam, kde sú najnahustenejšie (ako v „Pohrome na Kosatcových poliach“), za ne môže skôr autor ako editor, lebo autor mal v posledných rokoch sklon tvoriť týmto spôsobom – sledovať niekoľko námetov súbežne prostredníctvom prelínajúcich sa poznámok. Priebežne som sa usiloval zreteľne odlíšiť, čo pochádza od editora a čo nie. A keďže sa v poznámkach a v dodatkoch vyskytuje hojnosť pôvodného materiálu, pokladal som za najlepšie neobmedzovať stránkové odkazy v registri na samotný text, ale pokryť všetky časti knihy okrem Úvodu.

Priebežne som predpokladal, že čitateľ solídne pozná otcovo vydané dielo (predovšetkým *Pána prsteňov*), lebo v opačnom prípade by som musel veľmi rozšíriť editorský prvok, ktorý už je zrejme dostatočný. Takmer pri všetkých hlavných heslách v registri som však uviedol krátku definíciu, dúfajúc, že ušetrim či-

ÚVOD

tateľovi ustavičné hľadanie inde. Ak som niečo nevysvetlil dostatočne alebo neúmyselne nezrozumiteľne, obdivuhodnou príručkou je *The Complete Guide to Middle-earth* od Roberta Fostera, o čom som sa presvedčil jej častým používaním.

Odkazy na *Silmarillion* sú podľa stránok, na *Pána prsteňov* podľa názvu dielu, knihy a kapitoly.

Nasledujúcu časť tvoria predovšetkým bibliografické poznámky k jednotlivým príbehom.

* * *

PRVÁ ČASŤ

I

O Tuorovi a o jeho príchode do Gondolinu

Otec viac ráz povedal, že „Pád Gondolinu“ bol prvým vytvoreným príbehom o Prvom veku a niet dôkazu, ktorý by jeho spomienku vyvracal. V jednom liste z roku 1964 uviedol, že ho napísal „z hlavy“ počas zdravotnej dovolenky z armády roku 1917, a inokedy udával ako dátum rok 1916 alebo 1916 - 1917. V liste, ktorý mi poslal roku 1944, napísal: „Začal som písať (*Silmarillion*) v preplnených vojenských barakoch, kde rámusili gramofóny.“ A naozaj, niekoľko veršov, v ktorých sa vyskytuje Sedem názvov Gondolinu, je načarbaných na opačnej strane papiera, uvádzajúceho „veliteľskú postupnosť bataliónu“. Najstarší rukopis stále existuje, sú to dva malé školské zošity. Je napísaný rýchlo ceruzkou a potom z veľkej časti prepísaný a výdatne zredigovaný atramentom. Na základe tohto textu vypracovala matka, zrejme roku 1917, čistopis, no aj ten bol podstatne zredigovaný v čase, ktorý neviem určiť, ale pravdepodobne v rokoch 1919 - 1920, keď bol otec v Oxforde a pracoval v redakcii vtedy ešte nedokončeného slovníka. Na jar roku 1920 ho pozvali, aby prečítal referát v Esejistickom klube svojej univerzity (Exeter). Prečítal „Pád Gondolinu“. Zachovali sa poznámky, ktoré zamýšľal prečítať ako úvod k svojej „eseji“. Ospravedlňuje sa v nich, že nebol schopný vytvoriť kritický referát, a pokračuje: „Preto musím prečítať čosi, čo je už napísané, a v zúfalstve mi padla do ruky táto povesť. Ešte, samozrejme,

neuzrela svetlo sveta... V myslí mi už istý čas vyrastá (či skôr je konštruovaný) kompletný cyklus udalostí v Elfskej ríši. Niektoré epizódy som si poznamenal... Tento príbeh nie je z nich najlepší, no je jediný, ktorý som dosiaľ zrevidoval, a tak si ho napriek nedostatočnej revízii dovoľím nahlas prečítať.“

Povešť o Tuorovi a o vyhnancoch z Gondolinu (ako sa „Pád Gondolinu“ volá v raných rukopisoch) zostala dlhé roky nedotknutá, hoci otec v istom štádiu, pravdepodobne medzi rokmi 1926 a 1930, napísal stručnú, zhustenú verziu tohto príbehu, ktorá mala byť súčasťou *Silmarillionu* (názov, ktorý sa, mimochodom, prvý raz zjavil v jeho liste *Observeru* z 20. februára 1938). Tá sa potom menila, aby ladila so zmenami koncepcie v iných častiach knihy. Omnoho neskôr sa pustil do práce na celkom pretvorenom rozprávaní s názvom „O Tuorovi a o páde Gondolinu“. Je veľmi pravdepodobné, že ho napísal roku 1951, keď dokončil Pána prsteňov, no jeho vydanie ostávalo neisté. „Príbeh o Tuorovi a o páde Gondolinu“ je podstatne zmenený v štýle i v súvislostiach, no zachováva si mnohé základné prvky príbehu, ktorý napísal v mladosti, takže by bol nadmieru podrobne podal celú legendu, tvoriacu krátku 23. kapitolu vydaného *Silmarillionu*. Nanešťastie však nedospel ďalej ako k príchodu Tuora a Voronwë k poslednej bráne a k Tuorovmu pohľadu na Gondolin cez Tumladenskú pláň. Dôvody, prečo nepokračoval, nie sú známe.

To je text, ktorý tu uvádzam. Aby som predišiel zmätku, premenoval som ho na „O Tuorovi a o jeho príchode do Gondolinu“, lebo o páde tohto mesta sa v ňom nehovorí. Ako vždy pri otcových dielach, aj tu sú rozličné varianty a v jednom krátkom úseku (príchod Tuora a Voronwë k rieke Sirion a jej prekročenie) niekoľko protirečivých podôb. Preto bolo treba trocha editorskej práce.

Ostáva teda pozoruhodným faktom, že jediný úplný opis, aký kedy otec vytvoril o Tuorovom pobyte v Gondoline, o jeho zväzku s Idril Celebrindal, o Eärendilovom narodení, o Mae-glinovej zrade, o vyplienení mesta a o úniku utečencov – príbeh, ktorý bol ústredným prvkom v jeho predstave Prvého veku – je rozprávanie, ktoré napísal v mladosti. Niet však pochybností, že toto rozprávanie (veľmi pozoruhodné) sa na zaradenie do tejto knihy nehodí. Je napísané vrcholne archaic-kým štýlom, aký otec v tom čase používal, a nevyhnutne sú v ňom koncepcie v rozpore so svetom *Pána prsteňov* a so *Sil-*

marillionom v jeho publikovanej podobe. Patrí medzi ostatné z najranejšej fázy mytológie, do „Knihy stratených príbehov“. Tá sama je veľmi obsiahlym dielom, nesmierne zaujímavým pre tých, ktorí sa zaujímajú o vznik Stredozeme, no treba ju predložiť buď v rozsiahlej a vyčerpávajúcej štúdii, alebo vôbec nie.

II

Príbeh Húrinových detí

Vývoj legendy o Túrinovi Turambarovi je v niektorých smeroch najspletitejší a najzložitejší zo všetkých rozprávačských prvkov v príbehu Prvého veku. Podobne ako povest o Tuorovi a o Páde Gondolinu sa vracia až k samým počiatkom a zachovala sa v ranom prozaickom rozprávaní (jeden zo „Stratených príbehov“) a v dlhej nedokončenej aliteráčnej básni. Kým však neskoršia „dlhá verzia“ *Tuora* nikdy ďaleko nepokročila, neskoršiu „dlhú verziu“ *Túrina* otec dopracoval oveľa bližšie k dokončeniu. Volá sa *Narn i Hîn Húrin* a je to rozprávanie v tejto knihe.

V priebehu dlhého *Narnu* sú však veľké rozdiely, pokiaľ ide o stupeň, do akého sa rozprávanie blíži k dokonalej či definitívnej podobe. Záverečný úsek (od Návratu Túrina do Dor-lóminu po Túrinovu smrť) si vyžadoval iba okrajové editorské zmeny, no prvý úsek (do konca Túrina v Doriathe) si vyžadoval pomerne rozsiahlu revíziu a výber a na niektorých miestach aj isté zhustenie, lebo pôvodné texty boli útržkovité a nesúvislé. Najťažší editorský problém však predstavoval stredný úsek (Túrin medzi vydedencami, Mím Malotrpaslík, zem Dor-Cúarthol, smrť Belega Túrinovou rukou a Túrinov život v Nargothronde). *Narn* je tu najmenej dokončený a miestami ostávajú iba náčrty možných zvrátov v príbehu. Otec túto časť ešte vždy koncipoval, keď na nej prestal pracovať. Kratšia verzia pre *Silmarillion* mala čakať na konečnú podobu *Narnu*. Pri príprave *Silmarillionu* na vydanie som z nevyhnutnosti vyvodil mnohé pre tento úsek povesti o Túrinovi práve z týchto materiálov, ktoré sú naozaj mimoriadne zložité, pokiaľ ide o ich rozmanitosť a vzájomné vzťahy.

V prvej časti tohto stredného úseku až po začiatok Túrinovho pobytu v Mímovom obydlí na Amon Rûdhu som zosnoval rozprávanie v rozsahu, úmernom s ostatnými úsekmi *Narnu*, z existujúcich materiálov (s jednou medzerou, pozri s. 106 a poznámku 12). No odtiaľ (pozri str. 115) až po Túri-

nov príchod k Ivriu po páde Nargothrundu som zistil, že sa to nevyplatí. Medzery v *Narne* sú priveľmi veľké a dali sa vyplniť iba z publikovaného textu *Silmarillionu*. V Dodatkoch (s. 161 a nasl.) som citoval izolované fragmenty z tohto úseku plánovaného rozsiahlejšieho rozprávania.

V tretej časti *Narnu* (počínajúc návratom Túrina do Dor-lóminu) ukáže porovnanie so *Silmarillionom* mnohé príbuznosti, ba dokonca aj totožné znenie. Kým v prvom úseku sú dve rozsiahle pasáže, ktoré som z predloženého textu vypustil (pozri s. 68 a poznámku 1, s. 76 a poznámku 2), lebo sú to blízke varianty pasáží, ktoré sú inde a obsahuje ich publikovaný *Silmarillion*. Tieto presahy a vzájomné vzťahy medzi oboma dielami možno vysvetliť z rozličných hľadísk rozlične. Otec sa vyžíval v prerozprávaniach v rozličnom rozsahu, no niektoré časti si nevyžadovali rozsiahlejšie spracovanie v rozšírenej verzii a kvôli tomu ich nebolo treba preformulovať. Keď bolo všetko ešte neisté a definitívna organizácia jednotlivých rozprávání ešte ďaleko, tá istá pasáž sa dala pokusne zaradiť do oboch. Vysvetlenie však možno nájsť na inej rovine. Legendy, ako je Túrin Turambar, dostali kedysi dávno zvláštnu poetickú formu – v tomto prípade *Narn i Hîn Húrin* od básnika Dírhavena – a frázy, ba aj celé pasáže z nich (najmä vo vypätých rétorických okamihoch, napríklad, keď Túrin pred smrťou oslovuje svoj meč) zachovali nedotknuté tí, čo neskôr zhutňovali dejiny Dávnoveku (ako je chápaný *Silmarillion*).

DRUHÁ ČASŤ

I

Opis ostrova Númenor

Hoci je otcova charakterizácia Númenoru skôr opisná ako rozprávačská, najmä pokiaľ ide o prírodu ostrova, použil som z nej vybrané časti, lebo objasňujú a prirodzene sprevádzajú príbeh o Aldarionovi a Erendis. Táto charakterizácia určite existovala roku 1965 a pravdepodobne ju napísal krátko predtým.

Mapu som prekreslil z malého chvatného náčrtu Númenoru, zrejme jediného, aký kedy otec urobil. Do prekreslenej podoby som začlenil iba názvy a útvary, ktoré boli na origináli. Na origináli je navyše ďalší prístav v zálive Andúnië neďaleko na západ

od samej Andúnië. Názov je ťažko čitateľný, ale takmer s určitostí je to *Almada*. Pokiaľ viem, nikde inde sa nevyskytuje.

II

Aldarion a Erendis

Tento príbeh je najmenej rozvinutý zo všetkých ukážok v tejto zbierke a miestami si vyžadoval istý stupeň editorského prepracovania, čo vo mne vzbudilo pochybnosti, či je vhodné zaradiť ho sem. Je však veľmi zaujímavý ako jediný príbeh (na rozdiel od záznamov a análov), ktorý sa dochoval z dlhých vekov Númenoru pred rozprávaním o jeho konci (*Akallabêth*) a svojím obsahom je medzi otcovými spismi jedinečný. To ma presvedčilo, že by bolo chybou vynechať ho z tejto zbierky *Nedokončených príbehov*.

Aby sme pochopili, prečo bolo potrebné také editorské spracovanie, musíme uviesť, že otec pri kompozícii rozprávania často používal „náčrty zápletky“, kde punktičkársky dbal na datovanie udalostí, takže tieto náčrty vyznievajú viac-menej ako letopisné záznamy v kronike. V tomto prípade existuje až päť takých schém, ktoré sa na rozličných miestach líšia relatívnou úplnosťou a neraz si odporujú v zásadných veciach i v podrobnostiach. Mali však vždy tendenciu prejsť do čistého rozprávania, najmä uvádzaním krátkych pasáží v priamej reči. V piatom a poslednom náčrte príbehu o Aldarionovi a Erendis je rozprávačský prvok taký výrazný, že text má približne šesťdesiat rukopisných strán.

Tento posun od úsečného letopisného štýlu v prítomnom čase k plne rozvinutému rozprávaniu bol však v priebehu písania náčrtu veľmi postupný. V skoršej časti príbehu som veľa materiálu prepísal, aby som v priebehu rozprávania dosiahol istú jednotu štýlu. Pri tomto prepise ide len o slovné zmeny a nikde sa nemení význam, ani sa neuvádzajú nepôvodné prvky.

Posledná „schéma“, text, ktorého som sa držal, sa volá *Tieň tieňa: Príbeh Moreplavcovej ženy a príbeh Kráľovnej pas-tierky*. Rukopis sa končí náhle a nemám nijaké vysvetlenie, prečo sa ním otec prestal zaoberať. Strojopis až po tento bod bol dokončený v januári 1965. Existuje aj strojopis dvoch strán, ktoré pokladám za najneskoršie z týchto materiálov. Očividne je to začiatok toho, čo mala byť dokončená verzia celého príbehu, a tvorí text na stranách 182, 183 v tejto knihe (kde sú

náčrty zápletky najútržkovitejšie). Má názov *Indis i-Kiryamo „Moreplavcova žena“: príbeh starodávneho Númenoru, kde sa prvý raz spomína chýr o Tieni*.

Na konci tohto rozprávania (s. 215) som uviedol kusé náznaky ďalšieho vývoja príbehu, nakoľko ich možno podať.

III

Elrosova línia: Králi Númenoru

Formou je to síce vyslovene dynastický záznam, ale zaradil som ho, lebo je to dôležitý dokument o dejinách Druhého veku, a veľká časť zachovaného materiálu, týkajúceho sa tohto veku, sa dostala do textu a komentára v tejto knihe. Je to pekný rukopis, v ktorom sú údaje o kráľoch a kráľovných Númenoru hojne a niekedy nejasne opravené. Usiloval som sa uviesť ich poslednú podobu. V texte je niekoľko drobných chronologických záhad, ale zároveň umožňuje objasnenie niektorých zrejmych omylov v Dodatkoch k *Pánovi prsteňov*.

Genealogickú tabuľku raných generácií Elrosovej línie som prevzal z niekoľkých úzko súvisiacich tabuliek, ktoré pochádzajú z toho istého obdobia ako rozprava o následníctve na Númenore (s. 219). Menej dôležité mená sa vyskytujú v drobných obmenách: *Vardilmë* sa vyskytuje aj ako *Vardilyë* a *Yávien* ako *Yávië*. Podoby v mojej tabuľke pochádzajú podľa môjho názoru z neskoršieho obdobia.

IV

Príbeh Galadriel a Celeborna

Tento úsek knihy sa líši od ostatných (s výnimkou tých, čo sú v Štvrtej časti) tým, že to nie je jediný text, ale skôr esej, obsahujúca citáty. Také spracovanie si vynútil charakter týchto materiálov. Ako vysvitne z priebehu eseje, minulosť Galadriel môže byť len minulosťou otcových meniacich sa koncepcií a „nedokončenosť“ príbehu nie je v tomto prípade nedokončenosťou jednej konkrétnej písomnosti. Obmedzil som sa na predloženie otcových nepublikovaných spisov na túto tému a zriekol som sa rozoberania širších otázok, ktoré sa skrývajú pod týmto vývojom. To by totiž znamenalo uvažovať o celom vzťahu Valarov a elfov, od počiatočného rozhodnutia (opísaného v *Silmarillione*) po volať elfov do Valinoru a o celom rade iných vecí, o ktorých otec veľa napísal, ale nespadá to do rámca tejto knihy.